
Od:
Wysłano: 6 grudnia 2019 15:00
Do: info@mos.gov.pl; info@klimat.gov.pl
Temat: Petycja w sprawie podjęcia prac nad projektem zmian prawnych w aktach normatywnych dotyczących ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczenia sztucznym światłem w Polsce.

Petycja

Nadawcy Petycji:

1) Osoba reprezentująca: Paweł Drożdżał

2) Tomasz Ścieżor

Adresaci Petycji:

Sz. P. Michał Kurtyka - Minister Klimatu

Ministerstwo Klimatu

Treść petycji:

Działając na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U 1997 r. poz. 483 z późn. zm.) i art. 2 ust. 1 ustawy o petycjach (t.j. Dz. U. 2018 r. poz. 870) oraz mając na uwadze interes publiczny i dobro Rzeczypospolitej Polskiej składamy petycję w sprawie podjęcia przez Ministerstwo Klimatu prac nad projektami: 1) zmian w ustawie Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.) i / lub 2) osobnej ustawy lub

rozporządzenia w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska naturalnego przez sztuczne światło.

Ww. działania nad projektami zmian prawnych mogłoby być wzorowane między innymi na słoweńskim Rozporządzeniu w sprawie dopuszczalnych wielkości zanieczyszczenia środowiska przez światło czy chorwackiej Ustawie o ochronie przed zanieczyszczeniem świetlnym.

Uzasadnienie

a) prawne:

Światło - promieniowanie elektromagnetyczne - to energia w myśl definicji słowa: emisja, podanej w art. 3 pkt 4 lit. b ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r. poz. 1396 z późn. zm., dalej P.o.ś). Pomimo to w całej ustawie P.o.ś ani w innych ustawach czy rozporządzeniach dotyczących ochrony środowiska brak jest regulacji pozwalających na przeciwdziałanie i skuteczne ograniczanie rosnącego z roku na rok zjawiska zanieczyszczenia środowiska naturalnego przez sztuczne światło (ang. *light pollution*). To zanieczyszczenie światłem odbywa się głównie poprzez jego nieprawidłową emisję - tj. w głównej mierze ucieczkę promieni świetlnych w górę, w niebo - ponad poziomy oprawy lamp lub innych urządzeń oświetleniowych. Choć podstawową funkcją współczesnego prawa ochrony środowiska jest zapobieganie negatywnemu oddziaływaniu na środowisko to "problem zanieczyszczenia światłem w obecnym stanie prawnym w Polsce, nie jest szczególnie traktowany w przeciwieństwie do Włoch, Hiszpanii czy Portugalii, gdzie jest niedopuszczalne prawnie (wykroczeniem)" (źródło, str. 19, punkt 3.5 audytu oświetleniowego: <https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fwww.miedzianagora.eobip.pl%2f%5fgallery%2f12%2f98%2f12982%2fZal%5f3%5fAudyt.pdf&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987-25e1fd9165bd6d7bc00dc68f4729aabb11edef6c>).

W szczególności w Słowenii już w 2007 roku uchwalono odpowiednie zapisy prawne chroniące środowisko naturalne przed negatywnymi skutkami zanieczyszczenia światłem (patrz słoweńskie Rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych wielkości zanieczyszczenia środowiska przez światło: Uradni list RS 81-4162/2007, stran 11081 z dne 7. 9. 2007, Uredba o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=200781&stevilka=4162>). Także Chorwacja w 2019 r. uchwaliła ustawę w sprawie ochrony przed zanieczyszczeniem światłem (Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja - NN 14/2019, (271), zakon, 7.2.2019; <https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fwww.ekorasvjeta.net%2fwp%2dcontent%2fuploads%2f2019%2f02%2fPZ%5f407.pdf&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987->

3364c1ba026b47ec039a8fe8d714e741bac0f3e5

[https://narodne-](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_14_271.html)

[novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_14_271.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_14_271.html)). Obecnie istniejące regulacje prawne w krajach europejskich dotyczące przeciwdziałaniu zanieczyszczeniu świetlnemu dotyczą głównie kierowania światła tylko w dół, zamiast marnowania go poprzez ucieczkę promieni świetlnych ponad płaszczyznę poziomą (oprawy lamp); ustawienie świateł ulicznych w kierunku celu (np. na drodze lub ścieżce, a nie w kierunku prywatnych nieruchomości lub okien) i włączenie świateł we właściwym czasie, przy użyciu inteligentnej i adaptacyjnej technologii oświetleniowej.

"Środowisko w Polsce stanowi wartość konstytucyjną o szczególnym znaczeniu" (jest dobrem wspólnym), "co znajduje wyraz nie tylko w art. 31 ust. 3, lecz także w art. 5, art. 74 ust. 1 i art. 86 Konstytucji" (wyrok TK – P 32/05). Pomimo że w ocenie Ministerstwa Klimatu (dawnego Środowiska; odpowiedź na [interpelację poselską nr 31274](#) oraz pismo znak: [DZŚ-IV.451.146.2019.MS](#)) problem zanieczyszczenia światłem i jego konsekwencje mimo, iż mało uwzględnione w prawodawstwie, mogą mieć duże znaczenie dla przyrody" to obecnie ww. Ministerstwie "nie są prowadzone prace mające na celu zmniejszenie czy ograniczenie zanieczyszczenia sztucznym światłem". Co więcej, na dzień pisania niniejszej petycji, na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu brak dedykowanej ww. problemowi odpowiedniej, oddzielnej zakładki czy linku.

Dodatkowo Inspekcja ochrony środowiska jako organ administracji rządowej, która co do zasady przeznaczona jest do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania i oceny stanu środowiska (art. 1 i 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 1355 z późn. zm.) nie ma aktualnie możliwości prawnej do monitorowania nieprawidłowej (w górę) emisji światła do środowiska "poprzez prowadzenie badań przy użyciu referencyjnych i równoważnych metod pomiarowych". Według mojej wiedzy także inne Inspekcje nie wykonują ww. kluczowych pomiarów dla przeciwdziałaniu zanieczyszczenia światłem. Monitorowanie poziomej emisji światła, które niepotrzebnie i nadmiernie wydostaje się w górę do środowiska, powinno być kontrolowane tak, jak jest to robione w przypadku emisji energii fal dźwiękowych - tj. hałasu.

Stan prawnego nieuregulowania kwestii istniejącego (i ciągle rosnącego) zanieczyszczenia sztucznym światłem w Polsce to brak starannego wypełnienia:

1) Konstytucyjnego Prawa do bezpieczeństwa ekologicznego i ochronny środowiska, które powinno być zapewnione przez władze publiczne

(art 74. ust. 1, 2, 4, Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej);

oraz

2) podstawowych praw i zasad ochrony środowiska (art. 5, 6, 7 i 8 P.o.ś.).

W szczególności brak aktów normatywnych w zakresie przeciwdziałania i ochrony przed zanieczyszczeniem sztucznym światłem to naruszenie ww. zasad ochrony środowiska, ponieważ:

1) nie jest spełniona zasada kompleksowości (art. 5 P.o.ś), gdyż obecne prawo polskie nie chroni wszystkich elementów przyrodniczych (powietrza, flory i fauny) przed nieprawidłową emisją sztucznego światła co z kolei nieustannie narusza równowagę przyrodniczą;

2) brak odniesień w ustawach (np. P.o.ś.) czy rozporządzeniach do problemu zanieczyszczenia świetlnego jest nie zgodny z zasadą prewencji i przezorności (art. 6 p.o.ś), gdyż brak jest wystarczających podstaw prawnych do odpowiedniej ochrony środowiska w Polsce przed skutkami zanieczyszczenia świetlnego. W konsekwencji żaden organ władzy publicznej nie dopełnia należytej staranności w przedmiotowej sprawie przeciwdziałania zanieczyszczeniu sztucznym światłem w Polsce.

3) aktualnie w Polsce nikt nie ponosi realnej odpowiedzialności (art. 7 P.o.ś i art. 86 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) za skutki wywołane w środowisku naturalnym przez zanieczyszczenie świetlne.

4) aktualne plany, strategie czy programy dotyczące w szczególności transportu, telekomunikacji, gospodarki przestrzennej wcale lub nie wystarczająco uwzględniają zasad ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w kwestii przeciwdziałania skutkom zanieczyszczenia światłem. Ww. plany, strategie i programy kładą zbyt mały nacisk na wprowadzanie technologicznie najlepszych dostępnych rozwiązań (np. inteligentnego sterowania oświetleniem ulicznym), które przyczyniają się do zmniejszenia zanieczyszczenia światłem, a przez to także, w dalszej perspektywie, ograniczenia emisji CO₂.

Dodatkowo należy stwierdzić, że nieuregulowana emisja światła do powietrza i jej oddziaływanie na florę, faunę i ludzi to brak należytej ochrony środowiska poprzez nieuwzględnienie wymagań zrównoważonego rozwoju (art. 1 P.o.ś).

Art. 191 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. 2004 r. poz. 864) także mówi, że: "Polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego przyczynia się do osiągnięcia następujących celów: - zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska". Podjęcie prac nad projektami zmian w ustawie P.o.ś (lub innych aktach normatywnych) w zakresie przeciwdziałania zjawisku zanieczyszczenia światłem, bardzo dobrze i wyraźnie wpisywałoby się w staranne i należyte wypełnienie przez Polskę tego unijnego zapisu prawa. Godnym uwagi i jednym z najlepszych jak do tej pory, starannym wypełnieniem art. 191 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w dziedzinie przeciwdziałania zanieczyszczeniu świetlnemu są wyżej przytoczone akty normatywne ze Słowenii czy Chorwacji, które mogłoby być przykładem do zastosowania w Polsce odpowiednich regulacji wobec problemu *light pollution*.

Problemu zanieczyszczania środowiska naturalnego (nieba, powietrza) źle emitowanym sztucznym światłem nie rozwiązują § 293 ust. 6 z Rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2019 r. poz. 1065) ani Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. 2016 r. poz. 124 i Dz. U. 2019 r. poz. 1643). Ww. rozporządzenia

wywodzą się z ustawy Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2019 r. poz 1186 z późn. zm) i jako związane z budownictwem nie odnoszą się bezpośrednio do ochrony środowiska. Zapisy ww. aktów normatywnych zupełnie nie gwarantują dostatecznego i należytego wypełnienia podstawowych zasad ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem sztucznym światłem, co wyraźnie widać po zwiększającej się z roku na rok, sile i skali tego zjawiska. Niestety w aktualnym stanie prawnym w Polsce praktycznie każdy, może kierować w górę (w niebo) wiązkę światła o nieograniczonym natężeniu, bez żadnej zewnętrznej kontroli czy pozwolenia i przy użyciu dowolnej stacjonarnej instalacji. Takie zachowanie (niestety bardzo często spotykane w Polsce) godzi w naczelną zasadę zrównoważonego rozwoju (art. 1 P.o.ś), gdyż jawnie narusza równowagę przyrodniczą.

Emisji światła (przede wszystkim w górę, ponad poziomy urządzeń oświetleniowych) dotychczas nie limitują także decyzje określające warunki korzystania ze środowiska (muszą mieć podstawę odniesienia). Nie ma również ustawowych metodyk referencyjnych dla pomiarów emisji światła do środowiska lub natężenia światła w środowisku. Nie są znane mi obowiązujące przepisy określające dopuszczalne emisje światła do środowiska, czy też standardy jakości środowiska ze względu na światło. Niestety żadna aktualna ustawa lub rozporządzenie nie zobowiązuje prawnie do obligatoryjnego stosowania wymogów normy PN-EN 12464-2:2014-05, która traktuje o wprowadzeniu maksymalnych poziomów światła przeszkadzającego pochodzącego od zewnętrznych instalacji oświetleniowych dla różnych stref środowiskowych.

Brak odpowiednich zapisów w ustawie p.o.ś lub innych aktach prawnych związanych z ochroną środowiska stanowi zatem zaniedbanie oraz nie pozwala zmniejszać dotychczasowego zanieczyszczenia, ani nie chroni przed jego narastaniem w przyszłości. Ze względu na niekorzystne konsekwencje (patrz poniżej) jakie powoduje dla środowiska naturalnego zanieczyszczenie świetlne, problem ten będzie musiał być w przyszłości uregulowany w myśl zasady, że łatwiej jest zapobiegać powstaniu negatywnych skutków niż przywracać do stanu pierwotnego zdegradowane środowisko.

b) faktyczne:

Zanieczyszczenie sztucznym światłem (smog świetlny) o którym mowa w niniejszej petycji, to nieprawidłowa emisja, ucieczka sztucznego światła do środowiska naturalnego. Chodzi tu głównie o emisję światła w niebo tj. w górę - ponad poziom źle ustawionych i zaprojektowanych urządzeń oświetleniowych.

Jak wskazują najnowsze badania naukowe zanieczyszczenie świetlne (ang.: *light pollution*) związane jest z licznymi niekorzystnymi konsekwencjami dla klimatu, środowiska naturalnego i ludzi. Zestawienia publikacji dotyczących wpływu zanieczyszczenia świetlnego na środowisko i człowieka dostępne są pod adresami: <http://alandb.darksky.org/> oraz <http://userpage.fu-berlin.de/~kyba/literature.html>).

Zanieczyszczenie środowiska (np. nieba) i otoczenia człowieka sztucznym światłem źle wpływa na:

- zdrowie ludzi (kłopoty i zaburzenie w zasypianiu poprzez rozregulowanie rytmu dobowego czy zegara biologicznego)

- zaburzenia cyklu rozwojowego zwierząt (patrz m.in pismo Ministerstwa [DZŚ-IV.451.146.2019.MS](#))

- zwiększenie emisji CO₂ poprzez stosowanie nieefektywnego oświetlenia ulicznego z którego często znacząca część światła (do 50%) emitowana jest w niebo co stanowi marnowanie energii do produkcji której potrzebne była emisja CO₂. Cyfry wykazują, że jeśli każde nieskuteczne oświetlenie w Europie zostałoby unowocześnione wg najnowszych rozwiązań technologicznych, oszczędności zbliżyły by się do 4,3 mld euro, co równało by się zmniejszeniu emisji CO₂ o 28 mln ton rocznie, tzn. ponad 100 mln baryłek ropy rocznie - źródło:

<https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=https%3a%2f%2fciemnieniebo.pl%2fpl%2fzanieczyszczenie%2dsztucznym%2dswiatlem%2fna%2dekonomie&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987-8978c8aeee93d5e8f565017a78b8fd834d658ed0>.

- utratę walorów kulturalnych i estetycznych danego obszaru przyrodniczego

- astronomię (pracę placówek astronomicznych i ludzi związanych z tą dziedziną nauki).

Jak widać z powyższego zestawienia ochrona środowiska przyrodniczego przed wpływem źle emitowanego światła, mogłaby znacząco przyczynić się do poprawy funkcjonowanie jego poszczególnych elementów, a przez to zapewnić równowagę przyrodniczą (art. 1 P.o.ś). W szczególności w obliczu wzrastającego poziomu CO₂ w środowisku, przeciwdziałanie zaświeceniu nieba powinno być odpowiednio uregulowane prawnie, a odpowiednie Inspekcje powinny mieć możliwość kontroli nieprawidłowej emisji światła ponad poziomy różnych urzędzeń oświetleniowych (minimalizowanie ucieczki światła ponad linię horyzontu). "Zanieczyszczanie światłem, z pewnością nawet w Polsce narusza standardy dobrego projektowania oświetlenia" (patrz ww. audyt oświetleniowy: <https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fwww.miedzianagora.eobip.pl%2f%5fgallery%2f12%2f98%2f12982%2fZal%5f3%5fAudyt.pdf&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A->

[C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987-25e1fd9165bd6d7bc00dc68f4729aabb11edef6c](https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fwww.miedzianagora.eobip.pl%2f%5fgallery%2f12%2f98%2f12982%2fZal%5f3%5fAudyt.pdf&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-25e1fd9165bd6d7bc00dc68f4729aabb11edef6c)).

Innymi słowy, obecnie w Polsce nagminnie można zauważyć, że wielu użytkowników montuje i ustawia urządzenia oświetleniowe tak, że bardzo duża część światła jest nieracjonalnie emitowana w ponad poziomy oprawy lampy - do jej górnej półprzestrzeni.

Należy jasno, wyraźnie i dobitnie podkreślić, że w dzisiejszych czasach zaawansowanej techniki oświetleniowej (inteligentne systemy sterowania oświetleniem ulicznym, lampy z

czujnikami ruchu czy możliwością ściemniania w przypadku okresów małego ruchu - wszystkie są zgodne z normą PN-EN 13201 czy PN-EN 12464-2:2014-05) łatwo jest osiągnąć kompromis pomiędzy potrzebami ludzkimi a jednoczesnym brakiem ucieczki światła w kierunkach niepożądanych (zwłaszcza w górę). W szczególności, nawet przy braku dodatkowego nakładu finansowego, można dzisiaj oświetlić dany teren bez braku emisji w górę (w niebo). Robi się to poprzez minimalizowanie ucieczki światła ponad linię horyzontu np. za sprawą zmniejszenia kąta nachylenia lampy (ustawienie jej do pozycji horyzontalnej). Można także zrezygnować z wypukłych kloszy na rzecz płaskiej szyby w oprawach oświetleniowych (patrz także: <https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=https%3a%2f%2fciemnienie.pl%2fpl%2fzanieczyszczenie%2dsztuczny%2dswiatlem&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987-76140e77dc32c083c12d484ce34b7b84c46702ba>). Choć norma PN-EN 12464-2:2014-05 mówi o maksymalnych poziomach wskaźnika ULOR (ang. *Upward Light Output Ratio* - część strumienia świetlnego oprawy określona w %, która jest emitowana powyżej horyzontu, przy jednoczesnym wymogu zamontowania opraw w ten sposób, aby płaszczyzna szyby oprawy była prostopadła do osi pionu) w zależności od strefy środowiskowej, to niestety, aktualne prawo polskie nie obliguje do stosowania wymogów tej normy.

Mając na uwadze powyższe, należy ponownie przywołać prawo wprowadzone w Słowenii (<https://ddei3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fwww.darkskiesawareness.org%2fslovene%2dlaw%2dpr.php&umid=6F9FE58D-9909-7805-A87A-C5C96198F06E&auth=73530b016531d266af46f8c74b6591ee3af4d987-61d8ef367141d199a0da55ad4360ea44e5b41a30>) czy Chorwacji, które jest dobrym przykładem, że w czasach wzrostu ekonomicznego, można bez szkody dla rozwoju przedsiębiorczości człowieka, wprowadzić regulacje, które znacznie ograniczają emisję światła do środowiska naturalnego. Jeśli kraje europejskie, zarówno mniejsze i większe od Polski, mają znacznie lepiej uregulowaną prawnie kwestię ochrony nieba i środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem świetlnym, to tym bardziej władze publiczne w Polsce powinny podjąć tego typu działania, i nadrobić braki w ochronie przyrody przed narastającym w sile zjawiskiem zanieczyszczenia (smogu) świetlnego.

Zaproponowane w niniejszej petycji postulaty czy rozwiązania dotyczące zapobieganiu i usuwaniu negatywnych skutków zanieczyszczenia światłem, będą dobre nie tylko dla środowiska naturalnego, ale także dla współczesnego i przyszłego społeczeństwa polskiego. Mając powyższe na uwadze oraz to że "Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska." (art 74. Konstytucji RP), prosimy Sz. P. Ministra Michała Kurtykę i Ministerstwo Klimatu o pozytywne rozpatrzenie naszej petycji i podjęcie prac nad stworzeniem projektów zmian prawnych (np. w P.o.ś) chroniących środowisko naturalne i otoczenie człowieka przed zjawiskiem zanieczyszczenia światłem (smogu świetlnego).

Na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o petycjach (t.j. Dz. U. 2018 r. poz. 870) wyrażamy zgodę na upublicznienie naszych imion i nazwisk, ale przy zanonimizowaniu nazw ulic, numerów domów, miejsc zamieszkania a także adresów e-mail. Wyrażamy jednocześnie zgodę na komunikowanie się z nami poprzez e-mail. Informujemy również, że ww. ustawa o petycjach (art. 8) przewiduje publikację treści niniejszej petycji na stronach internetowych organu do którego wpłynęła.

Z poważaniem

dr Paweł Drożdżał

dr hab. Tomasz Ścieżor